

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-59>

УДК 336.71.078.3

ІНТЕГРАТИВНА МОДЕЛЬ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ: АДАПТАЦІЯ СВІТОВИХ ПРАКТИК ДО НАЦІОНАЛЬНИХ УМОВ

INTEGRATIVE MODEL OF FINANCIAL INTELLIGENCE: ADAPTATION OF GLOBAL PRACTICES TO NATIONAL CONDITIONS

Мельник Оксана Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет ім. Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2358-9212>

Караїм Мирослава Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,
Українська академія друкарства
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0292-4840>

Батрин Василь Васильович

аспірант,
Українська академія друкарства
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1255-5377>

Melnyk Oksana

Ivan Franko National University of Lviv

Karaim Myroslava, Batryn Vasyl

Ukrainian Academy of Printing

Стаття присвячена формуванню моделі фінансової розвідки України на основі використання передового світового досвіду. В процесі реалізації компаративного аналізу встановлено та проаналізовано основні особливості різних моделей фінансової розвідки зарубіжних країн, структуру підрозділів фінансової розвідки та їх ієрархічну підпорядкованість. В результаті чого було виокремлено основні переваги зарубіжних моделей фінансової розвідки, які можуть бути імплементовані у вітчизняну практику. Запропоновано теоретичну модель фінансової розвідки. Модель передбачає інституційне, організаційне, нормативно-правове та методичне забезпечення фінансової розвідки, а основні заходи фінансової розвідки ґрунтуються на застосуванні ключових переваг міжнародного досвіду. Відповідно, сформована теоретична модель фінансової розвідки України сприятиме максимально швидкій переорієнтації відповідно до євроінтеграційних вимог.

Ключові слова: фінансова розвідка, фінансова безпека, світовий досвід, компаративний аналіз, теоретична модель.

The article is devoted to the formation of Ukraine's financial intelligence model based on the use of the best international experience. A comparative analysis of financial intelligence models of different countries of the world was carried out. In the process of analysis, the main features of various models of financial intelligence of foreign countries, the structure of financial intelligence units and their hierarchical subordination were established and analyzed. As a result, the main advantages of foreign models of financial intelligence, which can be implemented in domestic practice, were highlighted. Among such advantages, the following can be distinguished: creation of various sources for obtaining information about suspicious and risky financial transactions; establishment of a high level of cooperation and cooperation in the fight against money laundering; protection of confidential information and prevention of external influence on business structures by prohibiting the transfer of data on violations of tax legislation to third countries; obligation of commercial banks to provide information on suspicious bank accounts; strengthening cooperation of financial intelligence units with law enforcement agencies. Based on the study's results, it is claimed that an important factor in improving the state's financial intelligence system is the establishment of

international cooperation and exchange of experience. Moreover, it is necessary to ensure effective cooperation between law enforcement and other interested bodies. A theoretical model of financial intelligence is proposed, which is based on the use of world experience. The model envisages institutional, organizational, regulatory and methodological support for financial intelligence, and the main measures of financial intelligence are based on the application of key advantages of international experience. Accordingly, the formed theoretical model of financial intelligence of Ukraine, taking into account foreign experience, will contribute to the fastest possible reorientation by European integration requirements. At the same time, the implementation of foreign experience will contribute to increasing the efficiency of the financial intelligence system of Ukraine.

Keywords: financial intelligence, financial security, world experience, comparative analysis, theoretical model.

Постановка проблеми. Україна постійно розвиває систему фінансової розвідки для підвищення її ефективності та приведення у відповідність до міжнародних стандартів. Одним із ключових напрямів цієї роботи є співпраця з громадськістю та підвищення рівня обізнаності населення про фінансовий моніторинг і його значення для національної безпеки.

Провідні країни світу володіють значним досвідом у протидії фінансовим злочинам та створенні систем фінансової розвідки. Враховуючи це, у нашому дослідженні вважаємо за доцільне аналізувати закордонний досвід і проводити компаративний аналіз фінансової розвідки в різних країнах, щоб визначити основні переваги цих моделей та інтегрувати їх в українську практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблем забезпечення фінансової безпеки держави та удосконалення системи фінансової розвідки присвячено багато наукових досліджень. Зокрема, дослідники здійснювали наукові розвідки в напрямі становлення системи фінансового моніторингу в Україні, провівши порівняння основних особливостей національної системи моніторингу [15]. Науковці цікавились та активно досліджували національну систему фінансового моніторингу як важливий компонент національної безпеки [4]. Також дослідники з'ясували перспективи впровадження та проблеми реалізації фінансового моніторингу в Україні [9]. Особливості розвитку системи фінансового моніторингу в сучасних умовах теж не оминули уваги науковців [14]. Основні особливості реалізації фінансової розвідки з метою регулювання банківського сектору України лягли в основу досліджень вчених [13]. Вагомого значення має дослідження процесів офшоризації економіки в контексті забезпечення фінансової безпеки [3]. Більш того, актуальним є напрям досліджень щодо впливу фінансової розвідки та антилегалізаційні процеси та рівень відтоку капіталу з країни – офшоризацію її економіки [2; 6]. Дослідженню ризикорієнтованого підходу щодо організації фінан-

сової розвідки присвячені праці науковців [5]. Окремі дослідники здійснили характеристики організаційно-економічного механізму фінансового моніторингу в суб'єктів первинного фінансового моніторингу [7]. Водночас, вектор наукових розвідок зміщувався також до дослідження теоретико-методологічних підходів щодо формування безпекового середовища із обґрунтуванням необхідності використання фінансової розвідки [1]; до аналізу тіньових аспектів економіки України в податковому секторі та ролі фінансової розвідки у протидії ризикам та загрозам тощо [11]; до встановлення впливу корупційних ризиків на систему фінансово-економічної безпеки та аналізу зарубіжної методології їх оцінювання [12]. Більш того, виділився перспективний напрям досліджень у цій сфері – аналіз міжнародного досвіду у сфері запобігання та протидії відмиванню незаконних доходів та фінансування тероризму [10]; та імплементації зарубіжного досвіду щодо формування антикорупційної політики в Україні [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових розвідок щодо проблематики організації фінансової розвідки та забезпечення фінансової безпеки залишилася частини не вирішених проблем. Перш за все, йдеться про формування системи фінансової розвідки країни на основі теоретичного моделювання. По-друге, організація системи фінансової розвідки з урахуванням міжнародного досвіду та його імплементацію у зазначену модель.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у формуванні моделі фінансової розвідки України на основі використання зарубіжного досвіду. Для реалізації мети дослідження виокремлено низку завдань, а саме: здійснити компаративний аналіз моделей фінансової розвідки різних країн; виокремити переваги зарубіжних моделей; на основі отриманих результатів сформулювати теоретичну модель удосконаленої системи фінансової розвідки України шляхом імплементації зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для реалізації мети дослідження слід провести компаративний аналіз моделей фінансової розвідки різних країн, основні результати аналізу представимо у таблиці 1.

Аналізуючи отримані дані, слід підкреслити, що більшість моделей фінансової розвідки зосереджують увагу на Міністерстві фінансів та Міністерстві юстиції як ключових контролюючих органах, тоді як менша кіль-

Таблиця 1

Компаративний аналіз моделей фінансової розвідки

Країна	Назва підрозділу фінансової розвідки	Підпорядкованість	Особливості моделі
1	2	3	4
США	Financial Crimes Enforcement Network FinCEN	Міністерство фінансів США	базовість англосаксонської системи права; чітке законодавче регулювання; розвиток фінансового ринку; висока інформаційна прозорість банківської системи; високий рівень взаємодії між різними міністерствами та відомствами; FinCEN надає органам банківського нагляду інформацію про фінансові операції, повідомлення, отримані на підставі укладення угод про взаєморозуміння
Канада	Financial Transaction and Report Analysis Center FINTRAC	Міністерство фінансів Канади	багатоджерельність інформації; основними джерелами інформації, що використовують в процесі фінансового моніторингу FINTRAC, є: добровільно надана інформація (59 %), повідомлення про підозрілі операції (13 %), профільні доповіді (5%), інформація з відкритих джерел (3 %) та запити підрозділів фінансової розвідки (20 %)
Німеччина	Zentralstelle für Verdachtsanzeigen	Національна поліція Німеччини	висока автоматизованість і ризиковий підхід до оцінки ініціаторів фінансових операцій; модель має правоохоронний характер і спрямована на контроль як за кредитними установами, так і за фінансовими, страховими компаніями та філіями закордонних банківських та фінансових установ; висока автоматизованість та ризиковий підхід до оцінки ініціаторів фінансових операцій
Франція	TRACFIN	Міністерство економіки і фінансів Франції	Має адміністративну модель фінансового моніторингу, що визначається континентальною консервативністю та більш ліберальним характером; не має законодавчо закріплених вимог щодо надання інформації про фінансові операції, якщо їх сума перевищує певну граничну межу, а критеріями дослідження операцій на сумнівність є вмотивована підозра щодо фінансових операцій, які мають ознаки легалізації доходів
Великобританія	National Criminal Intelligence Service Economic Crime Unit, NCIS ECU	Міністерство фінансів Великобританії	протидії легалізації доходів, фінансування тероризму, злочинів у сфері грального бізнесу, шахрайства; англійське законодавство забороняє передачу інформації про податкові правопорушення іншим державам

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4
Іспанія	Centro de Inteligencia contra el Terrorismo y el Crimen Organizado CITCO	Державний секретар з питань безпеки, Міністерство внутрішніх справ Іспанії	підрозділ забезпечує розробку тактичних та стратегічних заходів протидії легалізації доходів в Іспанії; визначає критерії координації діяльності правоохоронних органів в даній сфері та розробляє методологію оцінки ризику використання операцій для легалізації доходів; для коригування методики оцінки ризику підозрілих операцій використовуються рекомендації дорадчих учасників системи фінансового моніторингу: асоціації банків, конфедерації ощадних банків, асоціації агентів нерухомості, асоціації юристів і нотаріусів, інституту бухгалтерського обліку і аудиту
Італія	Ufficio Italiano Combi UIC SAR	Національний банк Італії	чинне законодавство країни передбачає ведення банками та іншими фінансовими посередниками детальної документації щодо всіх валютних операціях клієнтів-резидентів; найбільшу кількість повідомлень в Італії надають банки; для забезпечення максимально ефективного фінансового моніторингу та зменшення бюрократизації в Італії застосовується автоматизована система спостереження. UIC (SAR) вимагає від банків та фінансових установ подавати групу фінансових та не фінансових показників про господарські операції клієнтів для виявлення аномальних (підозрілих) операцій та угод
Ірландія	The Garda Bureau of Fraud Investigation	Національна поліція та служба безпеки Ірландії	є суто поліцейським підрозділом, тобто модель фінансового моніторингу Ірландії має правоохоронне спрямування, при якому уповноважений орган не лише виявляє підозрілі операції та забезпечує збирання, аналіз і обмін інформацією про них, але й проводить слідчі дії щодо виявлення реальних джерел походження коштів
Бельгія	CTIF-CFI	Міністерство юстиції та Міністерство фінансів Бельгії	є координуючим органом, який має ефективно забезпечити взаємодію між державними і недержавними установами, які запобігають легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму в Бельгії; здійснює типологічний аналіз різноманітних документів щодо методів та способів, які використовуються у процесі легалізації доходів; для оцінки адекватності діяльності CTIF-CFI проводиться зовнішня паралельна переоцінка ризиків та тенденцій легалізації доходів в Бельгії
Китай	–	Міністерство державної безпеки КНР	розмежування між окремими структурними підрозділами функцій управління та реалізації фінансового моніторингу в рамках єдиного уповноваженого органу

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4
Австралія	Australian Transaction Reports and Analysis Center AUSTRAC	Міністерство внутрішніх справ Австралії	поєднання для реалізації фінансового моніторингу напрямків не лише протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму, а й ухилення від сплати податків; необхідно повідомляти AUSTRAC про певні класи фінансових послуг, зокрема про банківські операції з готівкою на суму 10 000 австралійських доларів або більше, а також про підозрілі операції та всі міжнародні перекази; вимоги до звітності поширюються на операції з цифровою валютою

Джерело: складено на основі [8; 9]

кість моделей передбачає підпорядкування Національній поліції.

В цілому, порівнюючи організаційну структуру фінансової розвідки в різних країнах, можна визнати, що це є вагомим та актуальним інструментом для боротьби з фінансовими правопорушеннями. Досвід провідних країн суттєво відрізняється від національного підходу до створення системи фінансової розвідки. Проте, підрозділ фінансової розвідки України активно співпрацює з аналогічними структурами за кордоном і має низку угод про взаємодію. Цей аналіз дозволив краще визначити «точки» єдності з іншими організаціями. З точки зору науки, такий аналіз висвітлює переваги та особливості, які можуть бути корисними для України в процесі їх застосування в національній системі фінансової розвідки.

Результати теоретичного та компаративного аналізу засвідчують різноманітність моделей та правових основ функціонування фінансових розвідок у різних країнах. Загалом, модель фінансової розвідки в Україні більш схильна до адміністративного підходу, що значною мірою визначає сферу повноважень та відповідальність українських підрозділів фінансової розвідки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що важливим фактором у вдосконаленні системи фінансової розвідки держави є налагодження міжнародного співробітництва та обміну досвідом. Основним аспектом такої співпраці повинна бути створена спільна інформаційна база даних, перелік осіб, які потенційно можуть бути включені до групи ризику для здійснення незаконних операцій та махінацій, а також доступ до списку сумнівних операцій. Більш

того, необхідно забезпечити ефективну співпрацю між правоохоронними та іншими зацікавленими органами на рівні окремих країн. Розроблено механізми взаємодії суб'єктів протидії легалізації незаконних доходів на національному та міжнародному рівнях.

На основі компаративного аналізу виокремимо основні переваги в організації фінансової розвідки, які варті для впровадження в Україні.

До цих переваг належать:

- створення кількох джерел для отримання інформації про підозрілі та ризикові фінансові операції;
- встановлення високих стандартів співпраці та кооперації у боротьбі з відмиванням грошей;
- забезпечення захисту конфіденційної інформації та запобігання зовнішньому впливу на бізнес-середовище шляхом заборони передачі інформації про порушення податкового законодавства третім країнам;
- зобов'язання комерційних банків надавати дані про підозрілі банківські рахунки;
- посилення співпраці підрозділів фінансової розвідки з правоохоронними органами.

На основі отриманих переваг зарубіжних моделей фінансової розвідки розробимо теоретичну модель удосконаленої системи фінансової розвідки України шляхом імплементації зарубіжного досвіду (рис. 1).

Розроблена теоретична модель фінансової розвідки України з урахуванням міжнародного досвіду надає можливість швидко адаптуватися до вимог євроінтеграції. Впровадження кращих практик з-за кордону підвищить ефективність української системи фінансової розвідки.

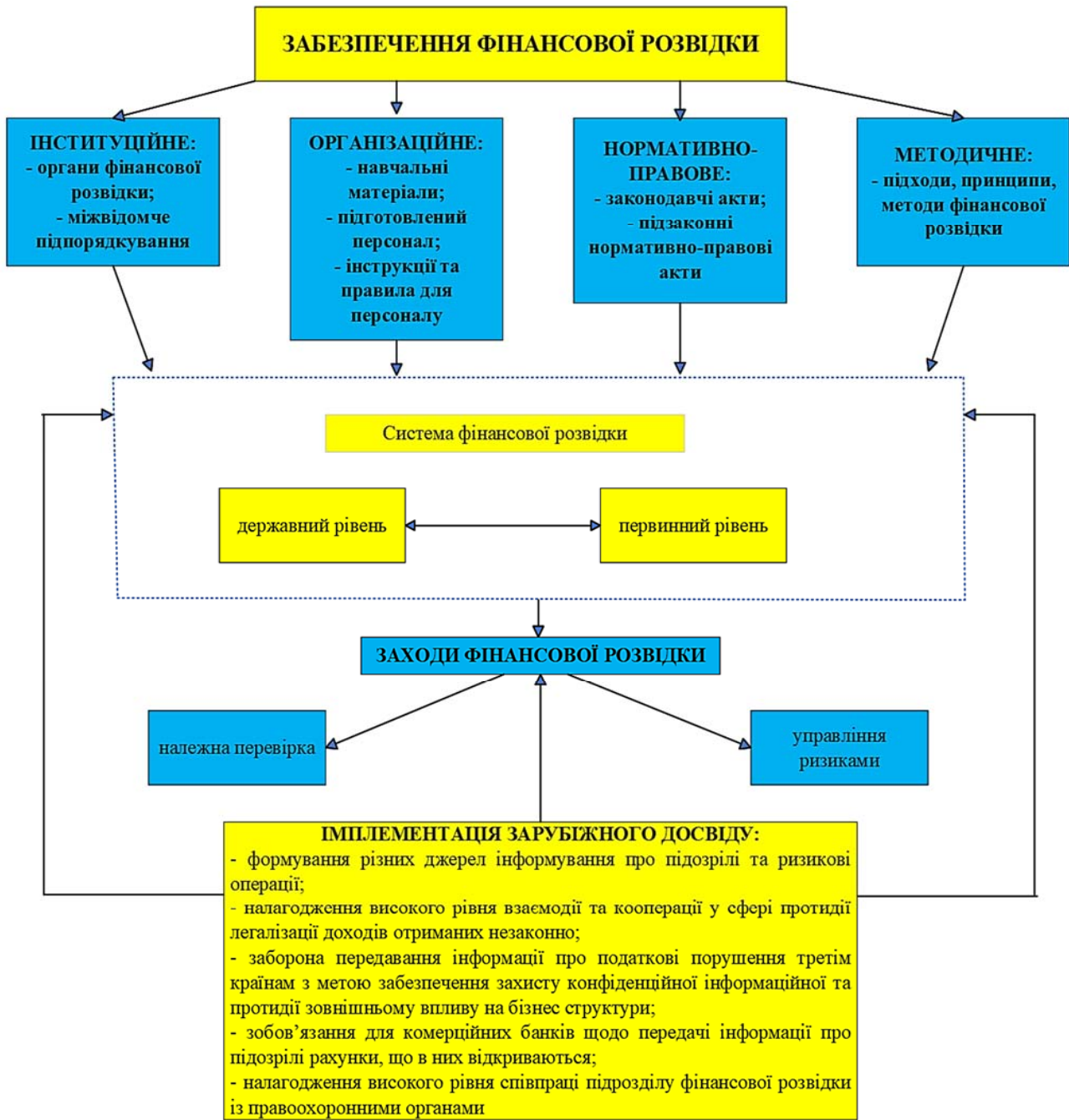


Рис. 1. Теоретична модель фінансової розвідки України

Таким чином, фінансова розвідка України має великий потенціал для розвитку, який сприятиме посиленню фінансової та економічної безпеки держави. Система функціонує на основі трьох ключових елементів: нормативно-правове, організаційне і методичне забезпечення. Вона працює на двох рівнях – державному та на рівні первинного фінансового моніторингу, забезпечуючи перевірку й моніторинг фінансових операцій для визначення їх законності та відповідності вимогам. Основною метою фінансової роз-

відки є запобігання загрозам фінансовій та економічній безпеці держави. Важливим аспектом цієї моделі є оцінка її ефективності, що дозволяє швидко посилити її сильні сторони та виправити виявлені недоліки під час функціонування.

Висновки. Проведено компаративний аналіз організації систем фінансової розвідки у різних країнах. З'ясовано, що більшість моделей фінансової розвідки підпорядковуються Міністерству фінансів та Міністерству юстиції як основним контролюючим органам, тоді як

менша частина підпорядкована Національній поліції. Також було проведено порівняльний аналіз основних інституційних особливостей фінансової розвідки в різних державах. На основі цього аналізу було виокремлено ключові переваги організації фінансової розвідки, які можуть бути імplementовані в Україні:

- створення різноманітних джерел для отримання інформації про підозрілі та ризикові фінансові операції;
- встановлення високого рівня співпраці та кооперації у боротьбі з відмиванням незаконно набутого доходу;
- захист конфіденційної інформації та запобігання зовнішньому впливу на бізнесові структури шляхом заборони передачі даних

про порушення податкового законодавства третім країнам;

- зобов'язання комерційних банків надавати інформацію про підозрілі банківські рахунки;

- посилення співпраці підрозділів фінансової розвідки з правоохоронними органами.

Сформовано теоретичну модель фінансової розвідки України, яка базується на використанні світового досвіду. Завдяки цьому, удосконалена модель фінансової розвідки України з урахуванням зарубіжних практик сприятиме швидкій адаптації до вимог євроінтеграції, а також підвищенню ефективності вітчизняної системи фінансової розвідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Franchuk, V., Pryhunov, P., Melnyk, S., Hobela, V., & Shuprudko, N. (2023). Security environment: theoretical and methodological principles. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 3(50), 247–255. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.4089>
2. Hobela V., Podra O., Batyuk B., Levkiv H., & Hynda O. (2022). The Ukrainian economy offshoring: estimation of factors' impact and developing measures to combat. *Business: Theory and Practice*, 23(2), 347–356. DOI: <https://doi.org/10.3846/btp.2022.14509>
3. Hobela, V. (2020) Economy offshoring in the national economic security. *Scientific Horizons*, 23(12), 109–120. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.23\(12\).2020.109-120](https://doi.org/10.48077/scihor.23(12).2020.109-120)
4. Гаєвський І. М. Національна система фінансового моніторингу як компонент національної безпеки України: правові аспекти. *Публічне право*. 2015. № 4. С. 33–40.
5. Глущенко О. О., Семеген І. Б. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід : монографія. Львів : Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ, 2015. 429 с.
6. Гобела В. В., Мельник С. І. Offshoring as a Threat to the National Economic Security: Causes and Ways to Counteract. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2021. Том 8, № 2. С. 9–16.
7. Гулько Л. Г. Організаційно-економічний механізм фінансового моніторингу в суб'єктах первинного фінансового моніторингу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 863–866.
8. Дяченко О. П. Імplementація зарубіжного досвіду щодо формування антикорупційної політики України. *Інвестиції: практика і досвід*. 2017. № 17. С. 17–20.
9. Задоя А. О., Ткаченко І. П. Фінансовий моніторинг: перспективи впровадження та проблеми реалізації. *Економічний вісник НГУ*. 2015. № 2. С. 59–65.
10. Коваленко В. В., Дмитров С. О., Ежов А. В. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму : монографія. Суми : УАБС НБУ, 2017. 140 с.
11. Кравчук А. О. Тіньові аспекти економіки України в податковому секторі. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Том 1. № 3. С. 79–86.
12. Красноручський О. О., Гришова І. Ю. Корупційні ризики та зарубіжна методологія їх оцінки в системі економічної безпеки. *Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал*. 2015. № 4 (4). С. 40–46.
13. Патюта І. М. Державний фінансовий моніторинг у контексті регулювання банківського сектору. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 4. С. 48–51.
14. Петрук О. М., Левківська К. Д. Особливості розвитку системи фінансового моніторингу. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2013. № 2. С. 288–292.
15. Сербина О. Г., Минакова К. С. Становлення системи фінансового моніторингу в Україні. *Молодий вчений*. 2014. № 4(07)(1). С. 125–128.

REFERENCES:

1. Franchuk, V., Pryhunov, P., Melnyk, S., Hobela, V., Shuprudko, N. (2023). Security environment: theoretical and methodological principles. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 3 (50), pp. 247–255.
2. Hobela V., Podra O., Batyuk B., Levkiv H., Hynda O. (2022). The Ukrainian economy offshoring: estimation of factors' impact and developing measures to combat. *Business: Theory and Practice*, no. 23 (2), pp. 347–356.
3. Hobela, V. (2020) Economy offshoring in the national economic security. *Scientific Horizons*, no. 23 (12), pp. 109–120.
4. Haievskiy I. M. (2015) Natsionalna systema finansovoho monitorynhu yak komponent natsionalnoi bezpeky Ukrainy: pravovi aspekty [National system of financial monitoring as a component of national security of Ukraine: legal aspects]. *Publichne pravo*, no. 4, pp. 33–40.
5. Hlushchenko O. O., Semehen I. B. (2015) Antylehalizatsyni finansovi monitorynh: ryzyk-orientovanyi pidkhid [Anti-money laundering financial monitoring: risk-oriented approach]: monohrafiia [monograph]. Lviv : Lvivskiy instytut bankivskoi spravy Universytetu bankivskoi spravy NBU. 429 p. (in Ukrainian)
6. Hobela V. V., Melnyk S. I. (2021) Offshoring as a Threat to the National Economic Security: Causes and Ways to Counteract. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, vol. 8, no. 2, pp. 9–16.
7. Hulko L. H. (2015) Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm finansovoho monitorynhu v subiektiv pervynnoho finansovoho monitorynhu [Organizational and economic mechanism of financial monitoring in subjects of primary financial monitoring]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 5, pp. 863–866.
8. Diachenko O. P. (2017) Implementatsiia zarubizhnoho dosvidu shchodo formuvannya antykoruptsiinoi polityky Ukrainy [Implementation of foreign experience in the formation of anti-corruption policy of Ukraine]. *Investytsii: praktyka i dosvid*, no 17, pp. 17–20.
9. Zadoia A. O., Tkachenko I. P. (2015) Finansovi monitorynh: perspektyvy vprovadzhennia ta problemy realizatsii [Financial monitoring: implementation prospects and implementation problems]. *Ekonomichnyi visnyk NHU*, no 2, pp. 59–65.
10. Kovalenko V. V., Dmytrov S. O., Yezhov A. V. (2017) Mizhnarodnyi dosvid u sferi zapobihannia ta proty-dii vidmyvanniu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniu teroryzmu [International experience in the field of prevention and countermeasures against money laundering and terrorist financing]: monohrafiia [monograph]. Sumy: UABS NBU, 140 p.
11. Kravchuk A. O. (2016) Tinovi aspekty ekonomiky Ukrainy v podatkovomu sektori [Shadow aspects of the economy of Ukraine in the tax sector]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vo. 1, no. 3, pp. 79–86.
12. Krasnorutskiy O. O., Hryshova I. Yu. (2015) Koruptsiini ryzyky ta zarubizhna metodolohiia yikh otsinky v systemi ekonomichnoi bezpeky [Corruption risks and foreign methodology of their assessment in the system of economic security]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia : naukovyi zhurnal*, no. 4 (4), pp. 40–46.
13. Patiuta I. M. (2014) Derzhavnyi finansovi monitorynh u konteksti rehuliuвання bankivskoho sektoru [State financial monitoring in the context of banking sector regulation]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, no. 4. pp. 48–51.
14. Petruk O. M., Levkivska K. D. (2013) Osoblyvosti rozvytku systemy finansovoho monitorynhu [Features of the development of the financial monitoring system]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, no. 2, pp. 288–292.
15. Serbyna O. H., Mynakova K. S. (2014) Stanovlennia systemy finansovoho monitorynhu v Ukraini [Formation of the financial monitoring system in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, no. 4(07), pp. 125–128.